

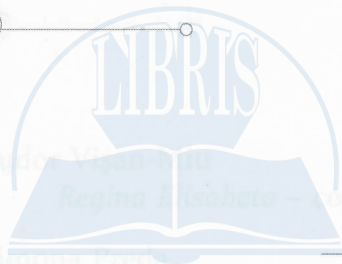
Daniel Șandru
Alexandru Muraru
editori

ANUL REGAL

Jurnalul Jubileului de 150 de ani
de la fondarea
Casei Regale a României

Prefață de ASR Principele Radu al României

ADENIUM
2016

CUPRINS

Alteța Sa Regală Principele Radu al României <i>Prefață</i>	5
Daniel Șandru și Alexandru Muraru <i>Cuvânt-înainte</i>	7

PARTEA I

Prolegomene la o sărbătoare istorică

Carmen Sylva (Regina Elisabeta a României) <i>De ce ne trebuiesc regii?</i>	19
Sir Gavyn Arthur <i>Omagiul adus Regelui Mihai I la Londra, în ziua Sfinților Mihail și Gavriil</i>	29
Majestatea Sa Regele Mihai I al României <i>Fragmente din discursurile ținute în ultimii 25 de ani</i>	35

PARTEA A II-A

Calendarul unui Jubileu. 150 de ani de istorie românească: personalități și date regale

Iuliana Brătescu

Vizita Principelui Carol I la Iași în 1866.

Politici restitutive, trasee urbane, ceremonii publice 45

Mihai Firică

Oltenia, poarta de intrare a Dinastiei Române 57

Liviu Brătescu

Proclamarea Regatului României. Reverberații interne și externe 67

Silvia Bocancea

Carol I și Petre P. Carp – personalități puternice

în politica Regatului 79

Daniel Citirigă

Diplomația Casei Regale a României 87

Alina Hurubean

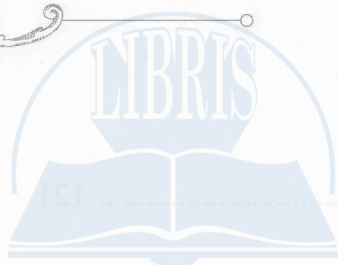
„Profesiunea” de regină și leadershipul feminin

în modernitatea politică românească 101

Gabriel Badea-Păun

Carmen Sylva, uimitoarea Regină Elisabeta a României 111

Tudor Vișan-Miu	
<i>Regina Elisabeta – comemorare la 100 de ani</i>	121
Simona Preda	
<i>Sitta – Regina Mamă Elena a României</i>	129
Emil Simiu	
<i>Regina Mamă Elena, „Dreaptă între Popoare”</i>	141
Tudor Vișan-Miu	
<i>Principesa Ileana – Maica Alexandra. O evocare</i>	147
Mioara Anton	
<i>O zi decisivă: 23 august 1944</i>	155
Cosmin Popa	
<i>„Rezistența” regală (1945-1947) – un deznodământ inevitabil?</i>	167
Ioan-Luca Vlad	
<i>30 decembrie, din 1947 până astăzi</i>	179
Tudor Curtifan	
<i>Ce reprezintă în istorie Regele Mihai?</i>	185
Vlad Badea	
<i>Regele Mihai al României</i>	191
Doru Tompea	
<i>În oglinda istoriei: o întâlnire cu Regele Mihai</i>	195
Andrei Giurgia	
<i>Timpul Regalității în România</i>	203

PARTEA A III-A

Continuitatea monarhică. Repere istorice și provocări instituționale

Sorin Bocancea	
<i>România și Monarhia</i>	213
Lucian Dîrdală	
<i>Monarhia – despre argumente și probabilități</i>	223
Cristian Bocancea	
<i>Cui nu-i place monarhia constituțională?</i>	233
Claudiu Pădurean	
<i>Libertatea, o dimensiune a Coroanei</i>	247
Nicolae Drăgușin	
<i>Nedreptatea intergenerațională și păcatul originar al republicii</i>	253
Alexandru Muraru	
<i>Constituția din 1923 vs Constituția din 2003. Ce ar câștiga și ce ar pierde politicienii</i>	263
Filip-Lucian Iorga și Vlad Badea	
<i>„Manifestul Regal” – un manifest pentru normalitate democratică și instituțională în România</i>	271
Ioan-Luca Vlad	
<i>Sucesiunea la Coroană: de la teorie la practică</i>	285

Sandra Gătejeanu Gheorghe

Instituții de învățământ și de cultură cu nume regal 293

Alexandru Muraru

Casa Regală a României, în drum spre instituționalizare 299

Sandra Gătejeanu Gheorghe

Înaltele Patronaje Regale 321

Daniel Șandru

Monarhia Română și virtutea moderației 329

Note despre autori 339

www.libris.ro

Redactor: Gabriel Căescu și Vasilica Turcuțel

Corector: Adina Scuteșnicu

Copertă: Marina Asimăneș

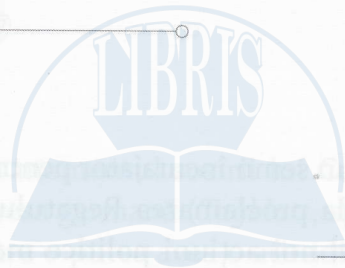
Technoredactor: Cornelia Păduraru

Bun de tipar: aprilie 2016. Apărut: 2016

Libris Academic, Aleea Copou nr. 3, 700460, Iași.

tel. 0232 377 998, fax 0232 377 988

e-mail office@libris.ro

LIVIU BRĂTESCU

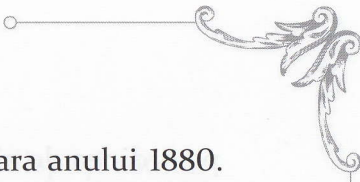

***Proclamarea Regatului României.
Reverberații interne și externe***

Pentru clasa politică românească existau, în deceniul nouă al secolului al XIX-lea, destule motive de satisfacție. Proiectul politic gândit în perioada exilului postrevoluționar fusese pus în aplicare în totalitate. Unirea Principatelor Române într-un singur stat, aducerea unui prinț străin dintr-o familie domnitoare din Europa pe tron și obținerea independenței de stat erau victorii importante, care deschideau noi perspective pentru dezvoltarea societății românești. Nu puțini erau cei care înțelegeau foarte bine faptul că pentru accelerarea procesului de modernizare și obținerea unei consistențe serioase a acestuia era nevoie de o nouă mișcare politică de amploare, și anume modificarea statutului juridic internațional al României. Proclamarea Regatului apărea în felul acesta o necesitate evidentă, dar fără a fi formulată explicit. Pași în această direcție avea să facă guvernul liberal condus de I.C. Brătianu, imediat după câștigarea independenței pe câmpul de luptă. Recunoașterea titlului *Alteță Regală* pentru Carol I, încă din 1879, de către

câteva guverne europene importante era privită ca un semn încurajator pentru acei lideri politici care se gândeau foarte serios la proclamarea Regatului. Temerile existente la București în privința acestei noi acțiuni politice majore erau determinate de disponibilitatea redusă a diplomației europene de a accepta din partea României o manifestare de voință specifică unui stat independent, și anume aceea de a conferi șefului statului acel titlu pe care-l considera de cuviință la un moment dat. Două sunt în opinia noastră întrebările la care trebuie să răspundem neapărat, în clipa în care ne gândim la proclamarea Regatului. Prima este legată de cine sunt cei care se implicau în acțiunea de convingere a diplomației europene de cele afirmate anterior, iar cea de-a doua privește modul de reacționare a opiniei publice românești la vestea proclamării regatului, la 14 martie, și la momentul încoronării de la 10 mai 1881.

Primul dintre cei care încercau să depisteze dacă exista sau nu o anumită disponibilitate a marilor puteri de recunoaștere a proclamării Regatului României era Carol I. În condițiile în care, imediat după Congresul de la Berlin, Austro-Ungaria se manifesta cu destulă nervozitate față de România, pentru că aceasta nu dădea semne să-i accepte tendința de a controla navigația pe Dunăre, suveranul român era interesat să vadă personal care era atitudinea guvernului german și a celui vienez față de adoptarea titlului de rege de către el. Pentru cercurile politice românești, care se așteptau la o susținere importantă din partea Germaniei¹, avea să reprezinte o surpriză faptul că suspiciunea și ezitarea erau cele care dominau atmosfera berlineză

1. *Catalogul corespondenței lui M. Kogălniceanu*, întocmit de Augustin Z.N. Pop, Editura Academiei, București, 1959, pp. 419-420.

în momentul sosirii lui Carol I în capitala Germaniei, în vara anului 1880. Presa germană (*Tagblatt*, spre exemplu) nu ezita să sublinieze contribuția pe care o putea avea o atitudine binevoitoare a României în problema Dunării pentru recunoașterea de către Germania și Austro-Ungaria a titlului de regat pe care statul român intenționa să și-l asume¹.

Cu puțin timp înaintea acestei vizite (primăvara anului 1880), Brătianu, în calitatea sa de prim-ministru, purta o interesantă discuție cu Bismarck, în care încerca să-l convingă că proclamarea regatului putea contribui esențial la consolidarea dinastiei în România. Prezentată în felul acesta, problema căpăta o susținere importantă din partea cancelarului german, care se declara fără echivoc în favoarea ridicării României la rangul de regat, promițând lui Brătianu întregul sprijin.

Atentă la toate mișcările pe care Regele și I.C. Brătianu le întreprindeau, nu doar în plan intern, dar și extern, opoziția conservatoare nu ezita să vorbească răspicat despre politica docilă pe care ar fi dus-o „servitorii domnului Strousberg” față de Viena și Berlin², dorind să obțină onoruri deosebite și recunoașterea titlului de rege. Chiar dacă în general erau atenți în privința modului în care se raportau la Regele Carol I, conservatorii nu ezitau să afirme acum public faptul că vizita lui Carol I din vara lui 1880 în Germania și Austro-Ungaria era un act politic anticonstituțional, întrucât

1. Gh.N. Căzan, Ș. Rădulescu-Zoner, *România și Tripla Alianță (1878-1914)*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979, p. 54.
2. Vrând să arate cititorilor săi care erau convingerile politice ale adversarilor, ziarul liberalilor din jurul lui I.C. Brătianu și C.A. Rosetti publica fragmente importante din textele apărute în *Democrația Națională* din 29 august și *Binele Public* din 22 august, în *Românul*, 9, 10 septembrie 1880, p. 125; *idem*, 12 septembrie 1880, p. 133.

pe ordinea de zi a discuțiilor se aflau probleme precum succesiunea la tron, problema regatului și rezolvarea problemei navigației Dunării în favoarea Austro-Ungariei.

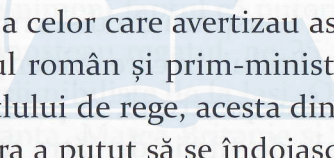
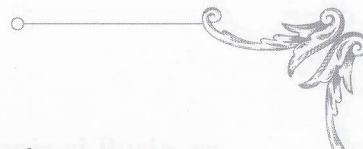

Suveranul răspundea nemulțumirilor manifestate de opoziție prin mesajul adresat Parlamentului, pe 15 noiembrie 1880, în care amintea printre altele și întâlnirile avute în Apus. Dorind să liniștească pe unii dintre contestarii demersurilor sale și ale guvernului din vara anului 1880, suveranul descria simpatia resimțită în țările unde călătorise, dar pe care o prezenta ca fiind una arătată întregii țări. În același timp, invocând asemenea celor mai mulți lideri politici români tema locului românilor în partea estică a Europei, Carol I demonstra din nou însușirea limbajului politic românesc.

Deși anul 1881 debuta prin republicarea în presa românească a unui text aparținând lui Titu Maiorescu, publicat inițial, la sfârșitul anului 1880, în *Deutsche Revue*¹, în care se afirma că prim-ministrul și C.A. Rosetti se aflau încă din 1877 sub influența Rusiei, I.C. Brătianu își continua demersurile privind proclamarea Regatului. Același prim-ministru încerca, tot în această perioadă, să aducă alături de el și de proiectul pe care-l gândise pentru primăvara anului 1881 și pe conservatori². Încercarea de coalizare a mai multor forțe politice nu-l determina pe liderul liberal să fie mai comunicativ în privința discuțiilor purtate în vara lui 1880, neezitând să declare de la tribuna Parlamentului că „ceea ce se tratează cu puterile străine nu se poate declara mereu”³. Înțelegând importanța emiterii unui mesaj de liniștire a spiritelor

1. *Românul*, 12-13 ianuarie, an 25, 1881, p. 33.

2. Lucien Sfez, *Simbolistica politică*, Editura Institutul European, Iași, 2000, p. 14.

3. *Românul*, 26 februarie, an 25, 1881, p. 283.

și a celor care avertizau asupra compromisului pe care erau dispuși monarhul român și prim-ministrul liberal să-l plătească în vederea recunoașterii titlului de rege, acesta din urmă nu ezita să declare triumfalist: „Nu cred că țara a putut să se îndoiască că n-ar putea să dea domnitorului orice titlu ar vrea, rege, împărat sau orice va dori. Ar fi fost contra dreptului nostru să ne adresăm la puteri pentru a ne da un drept al nostru”¹.

Aceasta era atmosfera existentă în cadrul Parlamentului în momentul în care, pe 14 martie 1881, deputatul Dimitrie Lecca citea actul de proclamare a Regatului României. Convingerea celui care dădea glas altei așteptări a unei mari părți a clasei politice românești și a regelui era aceea potrivit căreia întregul eșichier politic urma să accepte urgența proclamării regatului, dat fiind faptul că pe „tărâmul național astăzi, ca întotdeauna, vom fi uniți”². Dorința generalului Lecca avea să fie îndeplinită în condițiile în care proclamarea regatului nu era văzută ca o consecință a activității desfășurate de un guvern sau altul, ci datorită sacrificiilor făcute de întregul popor de-a lungul timpului și a solidarității românilor în jurul marilor proiecte³. Finalul documentului conținea o nouă afirmare a ideii de independență, punând accent pe modificarea statutului juridic al țării ca expresie a voinței românilor: „Adunarea deputaților, în virtutea dreptului de suveranitate ce-l are națiunea, aclamă pe Măria Sa Regală Domnul Carol I, ca Rege al României”⁴.

1. *Ibidem*, p. 193.

2. *14 martie și 10 mai 1881, Actele privitoare la proclamarea regatului român și ceremonia încoronării regelui și reginei*, Tipografia Thiel & Weiss, București, 1882, p. 3.

3. *Ibidem*, p. 6.

4. *Monitorul Oficial*, 15 martie 1881; *Dezbaterile Adunării Deputaților*, 14 martie 1881, p. 1816.